

Theater //

Scholten van Aschat als eersteklas proleet

De entertainer, door Toneelgroep Amsterdam. Tournee t/m 20/6. ●●●●●

‘Kom op, vol-tanken en vrolijk doen”, zegt Archie Rice tegen zijn dochter, die het moeilijk heeft en een gesprek wil. Het is zijn levensmotto. Variété-artiest Archie doet alles voor de show, zingt hij, maar daarbuiten is er niets wat hij kan liefhebben of serieus wil nemen. Hij is de entertainer uit de titel van het stuk dat John Osborne in 1957 schreef en dat Toneelgroep Amsterdam uitvoert in een bewerking en regie van Eric de Vroedt. De vrolijke kant van deze slimme, prikkelende voorstelling bestaat uit stukjes show van de dubieuze Archie: moppen, zelfspot, publieksbeschim-ping en liedjes. Met als pluspunt dat die ranzige grappen sterk zijn in hun soort – wie genoeg in voetbalkantines komt, zal ze herkennen.

Archies optredens worden afgewisseld met scènes bij hem thuis. Daar tasten zijn eenzame, genegeerde vader, zijn wanhopige, drankzuchtige vriendin en een moedeloze dochter vergeefs naar hun laatste restje waardigheid. Hun huiskamer is vormgegeven als een kale, diepe tunnel, die smal toeloopt – zonder ramen, want even uitzichtloos als hun armoede en misère.

Haarscherp zet Gijs Scholten van Aschat Archie neer als eersteklas proleet, met zijn krampachtige zwierigheid en onderliggend chagrijn, en zijn goudlamé jasje, Italo-snorretje en lichtgetinte zonnebril. Een knip-oog naar Sjef van Oekel is de tic om

de hand voortdurend naar de bril te brengen. De andere acteurs volgen hem met soms bijna realistisch, dan weer grotesk spel.

Maar de lach die je soms hoofdschuddend toelaat, krijgt te weinig tegenwicht van de tragedie, die Archie toch ook aankleeft. Want hij zal nooit zo beroemd worden als zijn vader (fijne rol van iets ingetogener Fred Goessens) – zijn variété is een uitstervend vak. Bovendien is hij zelfbewuster dan hij zich voordoet als hij provoceert: „Kijk maar achter mijn ogen. Er zit niks. Dood.”

De verwijzingen naar onze tijd en cultuur zijn te veel speldenprikken. Steviger kritiek zit verstopt in de liedjes, over het offeren van jonge soldaten tijdens beschavingsmissies en over bonustypes. Daar toont Archie flitsen van dubbelzinnigheid die je bij de lurven pakt.

RON RIJGHARD

